

„ПРЕЧКИ ВО ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА ПОСТАПКАТА ЗА ЕКСТРАДИЦИЈА“

М-р Фатиме Фетаи

докторанд на Правниот факултет “Јустинијан први“-Скопје,
насока-казнено право,

Јавен обвинител во Основно јавно обвинителство-Скопје,
E-mail respect_the_law@live.com

АПСТРАКТ

И покрај постоењето на многубројни меѓународни и домашни акти со кои е (се настојува да биде детално) уредена постапката за екстрадиција на обвинети и осудени лица, како и бројните билатерални договори склучени помеѓу Република Северна Македонија со други земји, резултатите од имплементацијата на оваа постапка во практика се далеку од задоволителни. Во трудот, кој е составен од три дела, првенствено се дава опис на правната рамка, односно на меѓународните и домашните акти кои се однесуваат на меѓународната соработка во кривичната материја, поконкретно на постапката за екстрадиција, по што следува осврт на неколку примери од судската практика каде Република Северна Македонија е барател на екстрадиција на лица обвинети или осудени во кривична постапка, со детален опис на сите преземени и/или пропуштени дејствија од страна на сите актери во постапката, временскиот период на траење на тие постапки во практика, (зло)употребата на правните механизми за одбивање на барањата во тие постапки и последиците до кои доведува неспроведувањето на овие постапки за правосудниот систем и за државата во целина. По лоцирање на (поголем дел од) пречките во имплементација на постапката за екстрадиција, заклучокот опфаќа предлози за преземање на понатамошни чекори во насока на ефикасно спроведување на постапката за екстрадиција како една од позначајните постапки во кривичната материја.

КЛУЧНИ ЗБОРОВИ: *меѓународна соработка, кривична постапка, екстрадиција, судска практика.*

“OBSTACLES IN THE IMPLEMENTATION OF THE EXTRADITION PROCEDURE”

Fatime Fetai

Phd Candidate, Faculty of Law “Justinianus Primus”-Skopje
Public Prosecutor in the Basic Prosecutor’s Office- Skopje
respect_the_law@live.com

ABSTRACT

Despite the fact that numerous international and domestic instruments (striving to fully) regulate the extradition procedure of accused or convicted individuals, as well as the

numerous bilateral agreements signed between the Republic of North Macedonia and other countries, the results in practice are far from satisfactory. The paper, which is consisted of three parts, primarily focuses on the legal framework, i.e. the international and domestic instruments related to international cooperation in criminal matters, or more precisely the extradition procedure, whereafter it continues with a review of several court cases in which the Republic of North Macedonia requests extradition of accused or convicted individuals in criminal proceedings, with a detailed description of all actions taken and/or failed to be taken by all actors in the process, the duration of the process, the legal mechanisms (mis)used for rejecting the requests and the consequences of not implementing the procedures for the judicial system and the state as a whole. Finally, after identifying (majority of) obstacles in the implementation of the extradition procedure, there are conclusions and recommendations regarding further necessary steps for efficient implementation of the extradition procedure as one of crucial procedures in a criminal case.

KEYWORDS: *international cooperation, criminal procedure, extradition, case law*

1. Вовед

Неспорно е дека отворените државни граници претставуваат голема придобивка на денешницата, но од друга страна доведуваат и до појава на нови форми на транснационален криминал, а исто така даваат и можност за полесно движење на сторителите на кривични дела, односно нивно засолнување во територијата на друга држава, различна од онаа во која сториле кривично дело, што пак доведува до усложнување на процесот за навремено откривање, гонење и пресудување на криминалот, како и на извршување на правосилните одлуки со кои се изречени кривични санкции. Со оглед дека националните казни системи не секогаш се во можност самите навремено да се справат со овие предизвици, потребна е поинтензивна меѓународна соработка и развој на казнено-правната помош, во насока на пронаоѓање мерки и инструменти кои ќе бидат од суштинско значење, како за навремено идентификување и гонење на новите форми на транснационален криминал, така и за ефикасно извршување на санкциите за сторените кривични дела. Во таа насока, постојат неколку видови на инструменти за остварување на меѓународната соработка, како што е постапката за екстрадиција, извршувањето странски кривични пресуди, трансферот на осудени лица, преземањето и отстапувањето на кривично гонење и др.

Една од најстарите облици на меѓународна соработка, воедно и една од најзначајните, е екстрадицијата, која претставува постапка на предавање од една на друга држава на извршителот на определено кривично дело, под определени услови и во определена постапка, со цел во државата барател да се оствари процесот на гонење или извршување на кривичната санкција изречена за сторено кривично дело. Од оваа постапка секако дека интерес треба да има и државата од која се бара екстрадиција, ако се има предвид дека ниту една

држава не (би требало да) сака да стане засолниште на криминалци, особено на оние обвинети или осудени за најтешките облици на криминал.

Екстрадицијата како форма на меѓународна соработка во кривичната материја е регулирана со Европската конвенција за екстрадиција на Советот на Европа,¹ дополнета со четири протоколи, а како постапка е опфатена и во голем дел меѓународни конвенции кои се однесуваат на најтешките форми на кривични дела.

Од друга страна пак, поголем дел од државите имаат донесено посебен закон за уредување на меѓународната соработка во областа на кривичната материја, меѓу кои и Република Северна Македонија во која оваа материја е опфатена и регулирана со Законот за меѓународна соработка во кривичната материја.²

Сепак, и покрај постоењето на многубројни меѓународни и домашни акти со кои е (се настојува да биде детално) уредена постапката за екстрадиција на обвинети и осудени лица, како и бројните билатерални договори склучени помеѓу Република Северна Македонија со други земји, резултатите од имплементацијата на оваа постапка во практика, особено во случаите во кои обвинетите/осудените лица чија екстрадиција се бара се јавно поекспонирани лица (политичари, носители на важни јавни функции и сл.) или пак самите настани за кои се водат кривични постапки заради тежината и природата на кривичното дело, будат поголем интерес во јавноста, се далеку од задоволителни. Целта на овој труд е токму, преку осврт на соодветните инструменти за реализација на постапката за екстрадиција, како и анализа на случаи од судската практика од ваква природа, да ги идентификува и да укаже на (дел од) причините кои ја отежнуваат или одолговлекуваат постапката за екстрадиција.

2. Инструменти за реализација на постапката за екстрадиција

2.1. Меѓународни акти

Како една од позначајните форми на меѓународна соработка во кривичната материја, екстрадицијата е регулирана и опфатена во поголем број конвенции, од кои позначајна е секако Европската конвенција за екстрадиција од 13 декември 1957 година на Советот на Европа (во понатамошниот текст: Конвенцијата), ратификувана од нашата држава на 28.07.1999 година,³ а стапила на сила за нас на 26.10.1999 година. Таа е дополнета со четири протоколи, од кои три се ратификувани од нашата држава.⁴

---

¹ Council of Europe, European Convention on Extradition, Paris, 13 December 1957.

² Закон за меѓународна соработка во кривичната материја, Службен весник бр.124 од 20.09.2010 година.

³ Закон за ратификација на Европската конвенција за екстрадиција со Дополнителен протокол и Втор дополнителен протокол, Службен весник бр.32/1999.

⁴ Закон за ратификација на Третиот дополнителен протокол на Европската конвенција за

Согласно чл.2 од Конвенцијата, екстрадиција ќе се врши за дела за кои спрема законите на страната молител и замолената страна, е пропишана казна од најмалку една година затвор или мерка на безбедност,⁵ а доколку екстрадиција се бара заради извршување на изречена казна или мерка на безбедност, траењето на изречената казна мора да биде во траење од најмалку 4 месеци. Согласно Вториот дополнителен протокол на Конвенцијата,⁶ ова право се применува и на кривичните дела за кои може да се изрече само парична казна. Ако барањето за издавање се однесува на повеќе различни кривични дела за кои спрема законот на страната молител и замолената страна е пропишана казна лишување од слобода или мерка на безбедност, но некоја од нив не го исполнува условот кој се однесува на висината на казната, замолената страна може и за овие дела да одобри екстрадиција. Во поглед на кривичните дела кои се исклучени од полето на примена на Конвенцијата, секоја страна може да ги примени одредбите за реципроцитет. Забранета е екстрадиција за политички кривични дела или дела поврзани со такви кривични дела, како и доколку во замолената страна со причина постои мислењето дека издавањето е побарано за кривични дела од општото право поради гонење или казнување на лица поради расна припадност, вера, националност или политички убедувања или ако се смета дека положбата на лицата кои се бараат ќе биде влошена од тие причини. Притоа, атентатот на шефот на државата или на некој член од неговото семејство не се смета за политичко кривично дело. Со дополнителниот протокол на Конвенцијата од 15 октомври 1975 година од Стразбур, за политички кривични дела не се сметаат: злосторствата против човештвото предвидени со Конвенцијата заради спречување и сузбивање на злосторствата геноцид, која на 9 декември 1948 година ја усвоило Генералното собрание на ОН; кривични дела предвидени во чл.50 од Женевската конвенција од 1949 година за подобрување на состојбите на ранетите и болните во вооружените сили во војна, чл.51 од Женевската конвенција од 1949 година за подобрување на состојбата на ранетите, болните и бродоломците на вооружените сили на море, чл.130 од Женевската конвенција од 1949 година за постапувањето спрема воените заробеници, чл.137 од Женевската конвенција од 1949 година за заштита на цивилите во време на војна; како и сите слични кршења на воените закони кои се на сила во времето кога почнува примената на Протоколот и воените обичаи кои постојат во тој момент, а не се предвидени во наведените одредби на Женевската конвенција.

Согласно Вториот дополнителен протокол на Конвенцијата, кога се бара екстрадиција во случаи на донесени пресуди во отсуство, барањето може да биде одбиено ако според мислење на замолената страна, во постапката во која екстрадиција, Службен весник бр.135/2013.

⁵ Во членот 25 од Европската конвенција за екстрадиција е дадена дефиниција на терминот “мерки на безбедност“.

⁶ Council of Europe, Second Additional Protocol to the European Convention on Extradition, Strasbourg, 17 March 1978.

била донесена пресудата не биле задоволени минималните права на одбраната, освен ако страната молител не даде уверување кое може да се смета за доволно, да му го гарантира на бараното лице правото на повторно судење во кое ќе бидат почитувани правата на одбраната. Исто така, со овој Протокол е забранета екстрадиција за кривично дело за кое во замолената страна е прогласена амнестија и кое дело страната молител е надлежна да го гони според нејзиното кривично право⁷.

Исклучени од примена на Конвенцијата се и издавањата поради повреда на воените должности, кои не спаѓаат во кривични дела од општото право. По однос на фискалните кривични дела, првично предвидената одредба од чл.5 од Конвенцијата, со Вториот дополнителен протокол е изменета и предвидува дека за кривичните дела поврзани со даноци, такси, царини и девизни дела, екстрадицијата ќе се врши во согласност со одредбите од Конвенцијата ако кривичното дело според законот на замолената страна кореспондира со кривично дело од иста природа, како и дека екстрадицијата не може да биде одбиена врз основа на тоа што според законодавството на замолената страна тој вид на данок или такса не може да се наметне или поради тоа што не постојат даночни, царински или девизни прописи од ист вид како во законодавството на страната молител. Секоја од страните може да го одбие издавањето на своите државјани, согласно чл.6, може да одбие да екстрадира лице кое се бара поради кривично дело за кое по законодавството на страната молител во целост или делумно е извршено на нејзина територија или на место кое е изедначено со нејзина територија согласно чл.7, а исто така може да ја одбие екстрадицијата на лице кое се бара ако ова лице кривично се гони за дело поради кое се бара издавањето-чл.8. Забраната за двојно казнување- *non bis in idem* е уредена со чл.9 од Конвенцијата и чл.2 од Дополнителниот протокол. Неодобрување за екстрадиција се предвидува и во случај на застареност на кривично гонење или на извршување на санкцијата според законодавството било на страната молител било на замолената страна, а во ситуација кога во законот на страната молител е пропишана смртна казна за делото за кое се бара екстрадицијата, а во законодавството на замолената страна тоа не е случај или кај неа воглавно не се извршува, истата може да се одобри само ако страната молител даде гаранција која по оценка на замолената страна е доволна, дека смртната казна нема да се изврши.

Конвенцијата и Вториот дополнителен протокол содржат одредби во кој облик, на кој начин се поднесува и што се приложува кон барањето за екстрадиција. Во таа насока, предвидено е дека молбата треба да биде поднесена во писмена форма и ќе биде упатена од Министерството за правда на страната молител до Министерството за правда на замолената страна, при што не е исклучена употребата на дипломатските канали, а со непосредна

---

⁷ Член 4 од Вториот дополнителен протокол на Европската конвенција за екстрадиција.

спогодба помеѓу две или повеќе страни може да се договори и друг начин на доставување. Кон молбата треба да бидат приложени: изворник или автентичен примерок од одлуката за извршување на казната или на решението за апсење или пак некој друг правен акт кој има исто правно дејство и се издава на начин пропишан со законот на страната молител, факти поради кои се бара, време, место и начин на извршување на делата, правна квалификација, како и текстот на законските одредби кои се однесуваат на нив и треба да бидат попрецизно наведени, како и препис на законските одредби кои се применуваат на делата. Во случај доставените информации да не се доволни, замолената страна бара неопходни додатни информации и може да одреди рок во кој треба истите да и бидат доставени.

Лицето чија екстрадиција се бара, не смее да биде гонето, судено или лишено од слобода заради извршување на казна или мерка на безбедност за кое било друго дело извршено пред предавањето, освен во случај ако страната која го издава се согласи на тоа (за што е потребна и изјава-согласност на записник од лицето кое се бара) и во ситуација кога лицето кое било екстрадирано, иако имало можност, не ја напуштило територијата на страната договорувач на која било предадено во рок од 45 дена од неговото пуштање од затвор или на неа се вратило повторно. Во итни случаи, надлежните органи на страната молител може да побараат привремено апсење на бараното лице, при што замолената страна одлучува во согласност со домашното законодавство. Молбата се доставува по дипломатски пат или директно по пошта или со телеграма или преку Интерпол или на кој било друг начин кој остава писмена трага или е прифатлив за замолената страна, а страната молител треба веднаш да биде известена за одлуката по нејзиното барање.⁸

Во случај на повеќе барања за екстрадиција поднесени истовремено од повеќе држави, согласно чл.17 од Конвенцијата, одлуката се носи имајќи ги предвид околностите поврзани со тежината на кривичните дела, местото на извршување, редоследот на барањата, државјанството на бараното лице и можностите за понатамошна екстрадиција на друга држава.

Откако ќе биде донесена одлука по барањето, замолената страна ја запознава страната молител, при што, секое потполно или делумно одбивање на барањето мора да биде образложено. Во случај на одобрување, страната молител се известува за местото и времето на предавање, како и за должината на притворот во кој се наоѓало бараното лице. Конвенцијата содржи одредби и за одложени или условни предавања, како и за предавање на предмети кои може да послужат како докажен материјал или предмети кои потекнуваат од кривичното дело. По однос на можноста за транзит преку територијата на една од страните договорачи, Конвенцијата предвидува можност за одобрување на упатеното барање како при поднесување на барање за екстрадиција, под услов

---

⁸ Член 16 од Европската конвенција за екстрадиција.

да не се работи за кривично дело за кое замолената страна смета дека е од политичка или воена природа.

Третиот протокол на Конвенцијата⁹ е потпишан од нашата држава на 10 ноември 2010 година, а е ратификуван со закон во 2013 година,¹⁰ и содржи одредби со кои се поедноставува и забрзува постапката за екстрадиција кога бараното лице се согласува со екстрадицијата.

Четвртиот протокол на Конвенцијата¹¹ кој сè уште не е ратификуван од нашата држава, содржи одредби со кои се менуваат и дополнуваат одредби од Конвенцијата со цел приспособување кон современите барања.

Покрај со оваа Конвенција, екстрадицијата е опфатена, односно одредби за истата има и во голем дел меѓународни конвенции кои ги опфаќаат посериозните форми на криминал, како што се: Конвенцијата за спречување на трговијата со лица и експлоатацијата заради проституција на други од 1949 година, Конвенцијата за казнување на злосторството геноцид од 1948 година, Конвенцијата од Палермо, Европската конвенција за опојни дроги од 1961 година, Женевските конвенции за хуманизација на војната од 1949 година и др.

2.2. Договори за остварување меѓународна соработка во кривичната материја

За остварување на меѓународната соработка во кривичната материја, каде што спаѓа и екстрадицијата, од големо значење се и бројните билатерални договори склучени помеѓу нашата држава и други земји, како и такви кои се наследени од поранешната СФРЈ, согласно чл.5 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија.¹² Според јавно достапните податоци на Министерството за правда, Република Северна Македонија досега има склучено 32 договори со други земји од областа на меѓународната правна помош, додека 21 се преземени согласно чл.5 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија.¹³

2.3. Национално законодавство

Постапката за екстрадиција во Република Северна Македонија е уредена со Законот за меѓународна соработка во кривичната материја (во понатамошниот

---

⁹ Council of Europe, Third additional Protocol to the European convention on extradition, Strasbourg, 10 November 2010.

¹⁰ Службен весник на РМ, бр.135/2013.

¹¹ Council of Europe, Fourth Additional Protocol to the European Convention on Extradition, Vienna, 20 September 2012.

¹² Уставен закон за спроведување на Уставот на Република Македонија, Службен весник на РМ, бр.4/1992.

¹³ Податоците се достапни на: <https://pravda.gov.mk/mpd-bilateral>.

текст: Законот) од 2010 година,¹⁴ во четвртата глава. Од самиот текст на Законот, во делот којшто се однесува на екстрадицијата, се воочува дека се вградени одредби и решенија какви што се предвидени со Европската конвенција за екстрадиција и Протоколите.

Имено, Законот дозволува екстрадиција за дела за кои е пропишана казна затвор во траење од најмалку една година, а за извршување на правосилно изречена ефективна казна затвор, ако лицето кое се бара има за доиздржување најмалку четири месеци, но и во двата случаи се бара двојна инкриминација. Начелото на специјалност е уредено со чл.51 и предвидува неможност екстрадираното лице да биде гонето, судено или подложено на казна или било која друга мерка на ограничување на слободата или екстрадирано во друга држава за кое било кривично дело сторено пред екстрадицијата, освен ако надлежен орган даде одобрение за екстрадиција и достави документи за екстрадиција заедно со изјава-согласност на записник од екстрадираното лице или ако лицето, иако имало можност во рок од 45 дена од кога е пуштено на слобода, не ја напуштило територијата на државата во која е екстрадирано или ако по напуштањето на нејзината територија повторно се вратило.

Во случаите кога екстрадиција се бара од нашата држава, претпоставките за одобрување се: лицето кое се бара да не е наш државјанин, да е утврден неговиот идентитет, делото да не е извршено на наша територија или против наш државјанин, делото за кое се бара екстрадиција да е кривично дело и според нашето законодавство и според она на државата барател, да не настапила застареност на гонење или на извршување на казната, лицето да не е осудено поради истото кривично дело од домашен суд или за истото дело да не е правосилно ослободено од домашен суд или против него да не е правосилно запрена кривичната постапка или обвинението правосилно да не е одбиено или за истото дело да не е поведена постапка во нашата држава или против неа или наш државјанин, освен ако не е дадена гаранција за остварување на имотно-правното барање на оштетениот, да има доволно докази за основано сомневање дека лицето сторило определено кривично дело или дека постои правосилна пресуда, лицето кое се бара да го сторило делото по наполнети 14 години и, лицето кое се бара да е судено во отсуство, а државата барател да даде гаранција дека ќе му биде судено во негово присуство. Исто како и со Конвенцијата, Законот забранува екстрадиција за политички кривични дела, предвидува дека одредбите на законот не се применуваат за екстрадиција поради повреда на воени должности, а во случај во државата барател да е предвидена смртна казна за делото за кое се бара екстрадиција, се бара гаранција дека таа нема да биде изречена. За кривични дела поврзани со повреда на прописите за даноци, такси, царини и девизно работење, екстрадиција се дозволува ако кривичното дело според домашното законодавство одговара со кривичното дело од ист вид во

---

¹⁴ Службен весник на РМ, бр.124 од 20.09.2010 година.

државата барател.

Министерот за правда на нашата земја во постапката за екстрадиција, по барање на државата каде лицето треба да се екстрадира, може да дозволи лицето да се екстрадира понатаму на трета држава за кривични дела кои ги сторило претходно, пред предавањето, но за тоа се бараат докази со барањето од таа држава, за да се одлучи. Државата барател, кон барањето за екстрадиција треба да приложи податоци за идентитетот на лицето чија екстрадиција се бара, уверение или други податоци за државјанството, обвинение, пресуда или одлука за притвор или друг акт со исто правно дејство, во оригинал или со заверен препис, во којшто треба да биде назначено името и презимето на бараното лице, опис на делото, законскиот назив на делото и докази за основано сомневање, како и препис од одредбите на Кривичниот законик кој треба да се примени или е применет спрема лицето чија екстрадиција се бара. Барањето со превод на македонски јазик и неговото кирилско писмо, со наведените документи, Министерството за правда ги доставува до надлежниот домашен правосуден орган. Ако при оценка на овие списи се констатира дека истите не се доволни за да може да се донесе одлука, надлежниот правосуден орган може да побара дополнителни информации и да определи рок за нивно доставување.

Распишаната меѓународна потерница, или официјалното барање за екстрадиција, во услови кога се исполнети законските услови, е основ надлежниот јавен обвинител да му предложи на судијата на претходна постапка спрема бараното лице да се определи мерка притвор, којшто без одлагање одлучува по предлогот. По решението на судијата на претходна постапка, лицето чија екстрадиција се бара, неговиот бранител и јавниот обвинител, имаат право на жалба до Кривичниот совет на судот, во рок од 24 часа, а којашто не го одлага изваршувањето на решението. Инаку, врз основа на претходно распишана меѓународна потерница овластени службени лица од Министерството за внатрешни работи може да го лишат од слобода бараното лице согласно Законот за кривичната постапка и без претходно донесено решение за определување мерка притвор, ако постои опасност од бегство или криење. Судијата на претходна постапка, по предлог на јавниот обвинител носи решение за определување на мерка притвор, ако постојат причини согласно Законот за кривичната постапка, освен ако од самото барање е очигледно дека не постои основ за екстрадиција. Ако биде определена мерка притвор, рокот за екстрадиција на бараното лице не може да биде подолг од 180 дена од денот на неговото притворање. Надлежниот судија на претходната постапка, може наместо мерка притвор, да донесе одлука за определување друга мерка за обезбедување присуство на бараното лице. При лишување од слобода на лицето чија екстрадиција се бара, полициските службеници веднаш мора да го поучат лицето дека не е должно ништо да изјавува и дека има право на бранител и без одлагање го известуваат јавниот обвинител кој поднесува предлог за

определување притвор поради екстрадиција. Полициските службеници се должни лицето лишено од слобода најдоцна во рок од 24 часа да го изведат пред судија на претходна постапка. Без одлагање, потребно е известување на дипломатско-конзуларното претставништво на земјата чиј државјанин е лицето, за неговото лишување од слобода.

Понатаму, по утврдување на идентитетот на бараното лице, судијата на претходната постапка на лицето чија екстрадиција се бара му соопштува дека против него е распишана меѓународна потерница за негова екстрадиција, го поучува за правото на бранител, а доколку лицето само не избере бранител, му се определува бранител по службена должност, се поучува за правото да даде согласност за екстрадиција по скратена постапка, како и дека со дадената согласност се откажува од примената на принципот на специјалност. Таквата согласност не може да се отповика.

Државата барател, барањето за екстрадиција и потребните списи мора да ги достави во рок не подолг од 40 дена од денот на донесување на решението за притвор заради екстрадиција. Потоа, судијата на претходна постапка, по спроведување на извидни дејствија, списите му ги доставува на јавниот обвинител кој дава мислење за исполнетост на законските претпоставки за екстрадиција, при што списите и мислењето се доставуваат на кривичниот совет на судот, кој со решение утврдува дали се исполнети условите за екстрадиција. Против ова решение право на жалба има бараното лице, неговиот бранител и јавниот обвинител, во рок од 3 дена од прием на решението, до кривичниот совет на повисокиот суд. Ако се исполнети условите за екстрадиција, советот на судот тоа го утврдува со решение, против кое претходно наведените страни имаат право на жалба во споменатиот рок. Правосилното решение со кое се утврдило постоење на законските претпоставки за екстрадиција, заедно со сите решенија за притвор се доставува до Министерството за правда. Во обратна ситуација, ако советот на судот најде дека не се исполнети претпоставките за екстрадиција, за што носи решение, истото по службена должност го доставува до Врховниот суд на РСМ, кој, по добиено мислење од надлежниот јавен обвинител може истото да го потврди, укине или преиначи. Крајниот збор сепак го има Министерот за правда. Тој нема да дозволи екстрадиција ако на лицето кое се бара му било судено во отсуство, а државата барател не доставила доволни гаранции дека на лицето ќе му се дозволи судење во негово присуство во кое ќе бидат почитувани правата на одбраната, ниту пак ако постојат сериозни причини на сомнение дека лицето може да биде подложено на мачење и друг вид на сурово, нечовечно или понижувачко постапување или изрекување на смртна казна. Инаку, на предлог од Министерот, Владата може да одлучи да не се дозволи екстрадиција, ако за тоа постојат особено оправдани интереси на државата.

Во случај на дозволување на екстрадиција, Министерот за правда ќе наведе дека: екстрадираното лице не може да се гони за друго кривично дело

сторено пред екстрадицијата, освен за она за кое е таа дозволена, не може да се изврши казна за друго кривично дело сторено пред екстрадицијата, спрема екстрадираното лице не може да се примени потешка казна од онаа на која е осуден, ниту смртна казна, лицето не смее да се предаде на трета држава заради гонење за кривично дело сторено пред екстрадицијата, спрема лицето ќе биде повторена кривичната постапка ако е осудено во отсуство и дека треба да се има предвид должината на екстрадициониот притвор кој треба да се засмета во казната.

За ваквата одлука се известува државата барател, а таа се доставува до Министерството за внатрешни работи кое со странските надлежни органи договара место, време и начин на предавање на лицето. Ако лицето чија екстрадиција се бара на територијата на нашата држава сторило кривично дело за кое му се суди или веќе е правосилно осудено и ја издржува затворската казна во територијата на нашата земја, Министерот за правда може да донесе одлука со која екстрадицијата се одлага. Ако заради спроведување на некои итни процесни дејствија бараното лице, чија екстрадиција е одложена треба да се пренесе на територијата на државата барател, Министерот може да го дозволи тоа со решение за привремено предавање на лицето. Секако, при носење на оваа одлука ќе се има предвид дали заминувањето на лицето во таа држава може да има импликации врз предметот кој е во тек во нашата држава, како и дали државата барател дала доволно гаранции дека лицето во определениот рок ќе го врати.

Ако екстрадираното лице побегне по екстрадицијата и повторно се најде на територијата на нашата држава, може повторно да се екстрадира во државата која претходно поднела барање, со тоа што државата молител во тој случај не е обврзана повторно да доставува официјално барање и потребната документација претходно наведена. Во случај на повеќе барања за екстрадиција за исто лице од повеќе држави, ќе се имаат предвид пред сè тежината на кривичното дело, местото на сторување на делото, на чија територија се сторени поголемиот дел од инкриминираните дејствија во случај на продолжено кривично дело, чиј државјанин е лицето, датуми на поднесени барања и за што истите се поднесени. Законот содржи одредби и за скратената постапка за екстрадиција која е уредена со одредбите од чл.72 и чл.73.

Во случај кога нашата држава е барател на екстрадиција на лице кое се наоѓа во странска држава, а против кое се води кривична постапка или е осудено од домашен суд, Министерот за правда поднесува барање за негова екстрадиција до странскиот надлежен орган или по дипломатски пат. Кон барањето се доставуваат сите потребни списи за да се докаже постоењето на законските претпоставки за екстрадирање. Министерот за правда може да бара лицето да се притвори секогаш кога постои опасност од негово бегство или криење. Домашниот правосуден орган кој распишал меѓународна потерница, потребните

списи во оригинал или заверени копии ги доставува до Министерството за правда. Доколку бараното лице биде екстрадирано, истото ќе може кривично да се гони, односно спрема него ќе се изврши казната само за делото за кое е одборена екстрадиција. Ако екстрадираното лице било во притвор во странска држава за делото за кое е екстрадирано, времето поминато во притвор му се засметува во казната. Во случај за тоа лице подоцна да се дознае дека се во тек и други кривични постапки пред домашен суд или дека правосилно е осудено од домашен суд за кривични дела сторени пред да биде дозволена екстрадицијата, домашниот суд или казнено-поправната установа може до Министерството за правда дополнително да поднесе барање за екстрадиција согласно чл.58 од Законот, заедно со изјава на записник на екстрадираното лице.

Пред да биде донесен Законот за меѓународна соработка во кривичната материја, условите и постапката за екстрадиција беа уредени со Законот за кривичната постапка¹⁵ во глава 31-ва насловена како “Постапка за екстрадиција на обвинети и осудени лица“.

Треба да се напомене дека и Уставот на нашата држава¹⁶ содржи неколку одредби кои ја засегаат екстрадицијата, како што е чл.4 ст.2, кој став беше променет со Амандман XXXII¹⁷ и со него беше променето претходното решение, кое предвидуваше нашите државјани да не можат воопшто да се екстрадираат во друга држава, како и одредбата од чл.29 во која стои дека: „Екстрадиција на странец може да биде извршена само врз основа на ратификуван меѓународен договор и врз начелото на реципроцитет. Странец не може да биде екстрадиран заради политичко кривично дело. Дејствијата на тероризам не се сметаат за политички кривични дела.“

3. Примери од практиката во кои Република Северна Македонија е барател на екстрадиција

Според податоците добиени од Секторот за меѓународна правна помош при Министерството за правда,¹⁸ во периодот од 01.01.2018 година (од кога е воведен систем за електронско управување со предметите) до 02.06.2020 година, Министерството за правда постапувало во вкупно 624 постапки за екстрадиција, во кои нашата држава се јавува како барател, од кои 311 се нови барања поднесени во наведениот период, (другите се постапки пренесени од претходните години). Од нив, 110 барања се прифатени од страна на странските држави, 33 барања се одбиени, додека 9 барања се дозволени, но екстрадицијата не е реализирана. Другите постапки не се завршени. По однос на причините

---

¹⁵ Закон за кривичната постапка, Службен весник на РМ, бр.15/97 од 03.04.1997 година.

¹⁶ Устав на Република Македонија, Службен весник на РМ, бр.52 од 22.11.1991 година.

¹⁷ Амандман XXXII на Уставот на Република Македонија, Службен весник на РМ, бр.49 од 12.04.2011 година.

¹⁸ Податоците беа добиени од Министерството за правда по барање на авторот на трудот.

за одбивање на барањата за екстрадиција, од досегашното искуство, како најчести причини за одбивање на барањата биле: апсолутна застареност на извршување на казната, недоставување на барање за екстрадиција во рокот согласно Европската конвенција за екстрадиција, неисполнување на условот за двојна инкриминација, недоволни гаранции по однос на судењето во отсуство или други прашања, лошите услови во затворите и др. Во определени случаи, воопшто не биле наведени причините за одбивање, со оглед на фактот дека дозволувањето/одбивањето на барањето за екстрадиција зависи единствено од странската држава од која се бара екстрадиција.

И покрај бројните екстрадиции и замолници кои нашето Министерство за правда секојдневно ги реализира, пред сè како резултат од успешно поставената правна рамка, сепак такви позитивни резултати сеуште нема во оние случаи во кои или обвинетите/осудените лица чија екстрадиција се бара се јавно поекспонирани лица (политичари, носители на битни јавни функции и сл.) или пак самите настани за кои се водат кривични постапки заради тежината и природата на кривичното дело, будат поголем интерес во јавноста. Во продолжение следува осврт на три такви случаеви, со напомена дека анализата на истите е направена исклучиво врз основа на расположливата документација добиена од Министерството за правда, при што може да се забележи дека дел од документацијата недостасува.

3.1. Случај 1-Постапка за екстрадиција на лицата: А.Д. и А. И.

Во текот на 2012 година од страна на Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција е поднесен обвинителен акт против 6 лица (од албанска националност), а наредната 2013 година обвинение е поднесено против уште едно лице (исто така од албанска националност) за кривично дело Тероризам од чл.394-б од Кривичниот законик. Обвиненијата се поднесени за настан во кој во текот на месец април 2012 година се лишени од живот 5 лица од македонска национална припадност (етничката припадност се нагласува единствено поради понатамошниот осврт на основаноста на одлуките по барањата за екстрадиција). Прво и второобвинетиот во овој случај, кој во јавноста е познат како “Монструм“, А. Д. и А. И., наши државјани, се во бегство уште пред да биде отворена истрагата за настанот и тие се недостапни и во времето на изготвување на овој труд. Во текот на постапката против сите обвинети е определена мерка притвор, како и за двајцата обвинети кои се во бегство, којашто мерка притвор би се ефектуирала од денот на нивно пронаоѓање и лишување од слобода. Против истите била распишана меѓународна потерница.

Во текот на 2013 година, по добиено известување дека овие две лица се лишени од слобода во Република Косово (таму се лишени од слобода заради друго кривично дело), од нашето Министерство за правда поднесено е барање за нивна екстрадиција во нашата држава, со цел обезбедување нивно присуство во

кривичната постапка започната пред Основниот суд Скопје 1-Скопје кон крајот на 2012 година, а во која на двајцата обвинети почнало да им се суди во отсуство. По ваквото барање за екстрадиција од нашата држава, во месец септември 2013 година Основното јавно обвинителство Приштина до надлежниот Основен суд во Приштина поднел барање за екстрадиција на наведените лица, врз основа на чл.18 ст.2 од Законот за меѓународна правна соработка во кривичните предмети на Косово,¹⁹ и повикувајќи се на барањето на нашите власти, кое барање е поднесено врз основа на Договорот меѓу Владата на Република Македонија и Владата на Република Косово за екстрадиција,²⁰ со што е отпочната постапка во судот.

Основниот суд во Приштина повикувајќи се на нов акт на Основното обвинителство во Приштина за истиот предмет од 17 септември 2015 година закажал и на 25 октомври 2015 година одржал рочиште за сослушување на бараните лица и за одлучување по барањето за екстрадиција. За периодот од првото барање на ОЈО Приштина до судот, а имено 18 септември 2013 година, па до 17 септември 2015 година не се располага со документација од која може да се дознае што се случувало со постапката за екстрадиција, конкретно, дали бараните лица биле во притвор по овој предмет или по друг предмет на замолената држава. Сепак, може да се заклучи дека во време на донесување на одлуката на Основниот суд во Приштина на 25 октомври 2015 година (при нивно сослушување) тие издржувале мерка екстрадиционен притвор. Основниот суд во Приштина барањето за екстрадиција го одбива со образложение дека и покрај ветувањето и гаранциите на властите на Република Македонија дека ќе бидат испочитувани минималните права за одбрана, конкретно дека доколку бараните лица се екстрадираат ќе ги уживаат сите права за одбрана предвидени во Законот за кривичната постапка, сепак имало основ да се верува дека бараните лица во нашата држава ќе бидат осудени врз национална основа, имајќи го предвид фактот дека и покрај поднесеното барање за екстрадиција, бараните лица сепак биле судени во отсуство и им била изречена казна доживотен затвор, без да се чека одлуката на косовските власти по однос на барањето за екстрадиција. Со ваквата одлука, притворот (за кој во одлуката нема податок од кога започнал) на бараните лица им е продолжен до моментот кога одлуката за одбивање на екстрадицијата ќе стане конечна. Постапувајќи по жалба на Основното јавно обвинителство против оваа одлука, Апелациониот суд на Косово на 22 јануари 2016 година, одлуката на првостепениот суд во Приштина ја потврдил, во целост ги прифатил аргументите за неоснованост на барањето за екстрадиција елаборирани од страна на првостепениот суд и воедно ја запрел мерката притвор

---

¹⁹ Ligji nr.04/L-2013 per bashkepunim juridik nderkombetar ne cheshtjet penale, Gazeta zyrtare e Republikes se Kosoves nr.33/2 shtator 2013, Prishtine.

²⁰ Закон за ратификација на Договорот помеѓу Владата на Република Македонија и Владата на Република Косово за екстрадиција, Службен весник на РМ, бр.178 од 22.12.2011 година.

(ниту во оваа одлука нема податок за почетокот на издржување на мерката притвор).

За да може да се даде релевантен коментар и по однос на одлуката на косовските правосудни органи и по однос на евентуалната неправилност во постапувањето на нашите правосудни органи, потребно е да се има податок (со кој Министерството за правда не располага) најпрвин дали нашите правосудни органи во текот на кривичната постапка пред донесување на првостепената пресуда со која бараните лица се осудени во отсуство биле запознаени официјално дека во Косово е отпочната постапка за екстрадиција на овие две лица.

Во ситуација нашите правосудни органи да биле запознаени дека во Косово е официјално отпочната постапката за екстрадиција пред да биде донесена првостепената пресуда, согласно Законот за кривичната постапка тие требало да ја раздвојат постапката против бараните лица и да ја прекинат до добивање одговор по барањето за екстрадиција. При ваква хипотетичка ситуација, судовите во Косово се чини би немале аргументација за одбивање на барањето, каква што што претходно е наведено. Сепак, основот на нивната негативна одлука за екстрадиција-верувањето дека бараните лица би можеле да бидат осудени на национална основа апсолутно нема допирна точка со останатата аргументација за одбивање на барањето. Имено, можноста за осуда на национална основа се темели единствено на донесувањето на одлука за осуда во отсуство без да се почека одлука за нивната екстрадиција. Ваквиот аргумент за одбивање-можноста за осуда на национална основа би можел да се аргументира во ситуација кога на пример, би било поднесено обвинение, а потоа и барање за екстрадиција на лица за кои што ниту еден доказ не упатува дека се можни извршители, а други околности би упатувале на тоа дека лицата се бараат само заради нивната етничка припадност. Вреди да се наведе дека од одлуките на косовските власти е очигледно дека на тие лица не им било удоволено барањето за политички азил.

Понатаму, откако одлуката на првостепениот суд во нашата држава, со која 6 обвинети во предметот, вклучително и двајцата чија екстрадиција е побарана се осудени, а еден обвинет (исто како и останатите, од албанска национална припадност) е ослободен од обвинение, е потврдена со пресуда на Апелациониот суд во Скопје, двете одлуки, поради пропусти во постапката се укинати од страна на Врховниот суд на РСМ и предметот е вратен на повторно одлучување. Во моментот предметот се наоѓа во фаза на доказна постапка. По започнување со повторената постапка во текот на 2018 година поднесени се нови барања за екстрадиција на двете лица од страна на Министерството за правда, врз основа на чл.74 од Законот за меѓународна соработка во кривичната материја и Договорот меѓу Владата на Република Македонија и Владата на Република Косово за екстрадиција. Иако во барањата е нагласено дека правото

на одбрана и фер судење на обвинетите, независно од тоа на која заедница припаѓаат, им се гарантирани согласно Уставот, националното законодавство и меѓународните конвенции ратификувани од страна на нашата држава, а исто така е дадено и детално образложение од кое може да се стекне уверување за почитување на сите нивни права во повторената постапка, посочувајќи ги притоа и релевантните извештаи на Министерството за надворешни работи на САД-Биро за демократија, човекови труд и права за состојбата на човековите права и на Европската комисија за владеештето на правото во нашата држава, сепак, и по поминати две години од поднесените барања, и по неколку испратени ургенции, од косовските власти нема никаков одговор.

3.2. Случај 2-Постапка за екстрадиција на лицата: Г. Г. и Н. Б.

Во текот на месец ноевмри 2017 година од страна на Министерството за правда на нашата држава до Министерството за правда, транспарентност и човекови права на Република Грција, врз основа на Законот за меѓународна соработка во кривичната материја, Европската конвенција за екстрадиција и Конвенцијата меѓу Федеративна Народна Република Југославија и Кралството Грција за меѓусебни правни односи²¹ се поднесени барања за екстрадиција (со соодветни дополнувања и појаснувања) на двајца наши државјани: Г. Г. и Н. Б., високо позиционирано вработени во тајната полиција (Управа за безбедност и контраразузнавање). Лицето Г. Г. е барано за обезбедување на негово присуство во повеќе постапки иницирани од страна на Јавното обвинителство за гонење кривични дела поврзани и кои произлегуваат од содржината на незаконското следење на комуникациите (СЈО),²² во кои бил обвинет или осомничен за кривични дела: Злоупотреба на службената положба и овластување, Злосторничко здружување и Фалсификување службена исправа. Лицето Н. Б. е првично барано за обезбедување негово присуство во кривична постапка за кривично дело Злоупотреба на службената положба и овластување и кривично дело Фалсификување службена исправа, исто така иницирано од страна на СЈО. Меѓународна потерница е распишана по двете лица откако со одлука на Апелациониот суд Скопје, потврдена со одлука на Врховниот суд на РСМ на двајцата им била определена мерка притвор по предметот познат во јавноста како “Таргет-Тврдина“, кој предмет се однесува на масовното незаконско прислушкување во нашата држава во периодот од 2008 до 2015 година. Наведените лица се дадоа во бегство од државата во време на траење на рокот за жалба против одлуката на Апелациониот суд Скопје кој дозволи жалбата против решението со кое им беше определена мерка притвор да го одложи

²¹ Конвенција меѓу Федеративна Народна Република Југославија и Кралството Грција за меѓусебни правни односи од 18.06.1959 година, Службен лист на ФНРЈ, Додаток бр.7/60.

²² Ова јавно обвинителство беше оформено со Законот за јавно обвинителство за гонење на кривични дела поврзани и кои произлегуваат од содржината на незаконското следење на комуникациите, Службен весник на РМ, бр.159 од 15.09.2015 година.

извршувањето на решението (што е нон сенс да се определи притвор поради опасност од бегство и жалбата да има суспензивно дејство додека се чека одлука на повисок суд по жалба). По однос на барањата за нивна екстрадиција, откако Апелациониот суд во Солун ја дозволува истата, Врховниот суд во Атина носи одлуки за одбивање на барањата, повикувајќи се на Одлуките за помилување-ослободување од гонење без спроведување на постапка на Претседателот на државата направени во 2016 година,²³ во кои беа опфатени и бараните лица, кое помилување според образложението на Врховниот суд во Атина било направено поради “причини кои очигледно биле во интерес на Републиката“, што претставувало законска пречка за екстрадиција. Одлучувајќи по барањето за екстрадиција на Г. Г. Врховниот суд на Грција пропуштил да се произнесе за барањето по сите постапки за кои лицето се бара, конкретно за една постапка.

Од страна на нашето Министерство за правда во декември 2018 година се поднесени повторно барања за екстрадиција во кои детално се наведени причините кои одлуките на Претседателот на државата за помилување ги прават ништовни. Конкретно, појаснето е дека помилувањата дадени во месец април 2016 година се засновани врз одредбата од чл.11 од Законот за помилување од 1993 година,²⁴ која одредба е укината во текот на 2009 година,²⁵ што значи дека тие се направени врз основа на непостоечка законска одредба. Околноста што со одлука на Уставниот суд на нашата држава,²⁶ Законот за изменување и дополнување на законот за помилување од 2009 година е укинат, односно Уставниот суд донел укинувачка, а не поништувачка одлука, значи дека со укинувањето на Законот од 2009 година не се вратила во живот одредбата од чл.11 од Законот за помилување, што упатува на неможност на Претседателот на државата да направи помилувања врз основа на тој член. Треба да се напомене дека од страна на Претседателот на државата потоа беше донесена одлука со која тој сам ги поништи дадените помилувања.²⁷ Понатаму, нашето Министерство за правда нагласува дека Врховниот суд на Грција одлучувајќи по барањето за екстрадиција на Г. Г. разгледувал три предмети, од вкупно четирите постапки за кои е поднесено барањето за екстрадиција, па логично го поставува прашањето дали тоа значи дека по ова наше барање за екстрадиција сè уште не е одлучено или при носење на одлуката од нивна страна е направен превид и затоа не е

²³ Одлуките за помилување-ослободување од гонење без спроведување на постапка се објавени во Службен весник на РМ, бр.72/16 од 12.04.2016 година.

²⁴ Закон за помилување, Службен весник на РМ, бр.20/93 од 02.04.1993 година.

²⁵ Закон за изменување и дополнување на Законот за помилување, Службен весник на РМ бр.12/2009 од 28.01.2009 година.

²⁶ Одлука на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.19/2016, Службен весник на РМ, бр.58/16 од 28.03.2016 година.

²⁷ Одлуките за поништување на Одлуките за помилување-ослободување од гонење без спроведување на постапка од 12.04.2016 година се објавени во Службен весник на РМ, бр.108/16 од 07.06.2016 година.

спомнато во образложението на судот. Од грчка страна не е добиен никаков одговор.

Исто така, ново барање за екстрадиција е поднесено и за лицето Н. Б., со истата аргументација како претходно, со подоцнешно дополние поради отворање нова постапка од страна на Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција, поради постоење основано сомнение дека ова лице сторило кривично дело Терористичко загрозување на уставниот поредок и безбедноста (за кое дело впрочем лицето не е претходно помилувано, а за кое постои основано сомневање дека е сторено во 2017 година). Ниту на ова барање нема никаков одговор од грчката страна.

3.3. Случај 3-Постапка за екстрадиција на лицето Н. Г.

Од нашето Министерство за правда до Министерството за правда на Република Унгарија во текот на 2018 година, врз основа на Законот за меѓународна соработка во кривичната материја и Европската конвенција за екстрадиција е поднесено барање за екстрадиција на лицето Н. Г. (поранешен повеќегодишен Претседател на Владата на нашата држава), заради извршување на казна затвор во траење од две години, на која е осуден со правосилна одлука, за кривично дело Примање награда за противзаконито влијание, заради водење на четири други постапки во кои е обвинет за кривични дела: Злосторничко здружување, Злоупотреба на службената положба и овластување, Повреда на избирачко право, Примање награда за противзаконито влијание и кривично дело Насилство, како и заради водење на неколку други истражни постапки. Лицето Н. Г. се даде во бегство во Унгарија по донесување на правосилната одлука со која беше осуден на две годишна затворска казна. Во барањето за негова екстрадиција, откако Министерството за правда посочува на исполнетост на сите предвидени услови за екстрадиција, се нагласува и детално појаснува дека на ова лице во сите постапки во целост му се обезбедени сите права за негова одбрана согласно Европската конвенција за заштита на човековите права и основни слободи и се нагласува и на релевантните извештаи на организации кои ги мониторираат постапките поведени од страна на СЈО, како што е извештајот на ОБСЕ чија членка е и Унгарија, во кои не е истакната забелешка во поглед на правата на обвинетите, ниту пак истите укажуваат на каков било сомнеж за политичка мотивираност на кривичните постапки. Во барањето, исто така, има осврт на ништовноста на претходно споменатите одлуки за помилување на Претседателот на државата, со оглед дека ова лице беше помилувано, па како и за сите други случаи, тоа беше поништено од страна на Претседателот на државата. Во дополнување на барањето се нагласени и одлуките со кои на лицето Н. Г. по неговото бегство му била определена мерка притвор по неколку предмети, која мерка би се ефектуирала од денот на неговото пронаоѓање и

лишување од слобода, како и околноста дека едно кривично дело од постапките сторено како продолжено кривично дело траело и по донесување на ништовните одлуки од страна на Претседателот на државата, а едно дело е сторено по донесување на таквата одлука на Претседателот на државата. Сепак, во 2019 година одговорот од Унгарските власти беше дека не се исполнети условите за екстрадиција на бараното лице, со оглед дека, на негово барање, Н. Г. добил азил во Унгарија.

4. Заклучок

Доколку се погледнат претходно анализирани примери во кои Република Северна Македонија е барател на екстрадиција, иако досега донесените одлуки за жал се неповолни за нашиот правен систем, па и за државата како целина и нејзиниот постојан стремеж кон владеење на правото, сепак од нив може да се извлечат големи искуства, односно поуки за понатаму. Треба да се напомене дека постапувањето се уште не е целосно завршено за сите случаи и дека, сепак, постои простор за надеж за позитивен исход во некои од нив.

Имено, екстрадицијата како политичко-правно или правно-политичко прашање, првично уредено со Европската конвенција за екстрадиција и дополнителните протоколи на истата, и доразработена со прописи на националните законодавства, како и со билатерални договори помеѓу државите, претставува процесен институт со кој земјите кои ја ратификувале Конвенцијата и Протоколите се обврзани да постапуваат согласно стандардите содржани во нив и се обврзани да им овозможат на државите баратели на екстрадиција за определено лице, наведеното лице се соочи со правосудниот систем на државата барател, за што постојат “јасно“ дефинирани услови.

Сепак, се чини дека покрај нормативните услови кои се предвидени во претходно елаборираните прописи, голема, а во многу случаи, и пресудна улога за носење одлука во постапките за екстрадиција играат низа „навидум објективни“, а во суштина целосно субјективни фактори за кои се користи правна и политичка терминологија (wording) со цел, на креативен начин да се воспостави своевиден привид дека станува збор за објективни фактори што се во корелација со нормативните услови содржани во Конвенцијата.

Од анализирани примери може да се види дека аргументацијата за непостапување, односно негативната одлука за екстрадицијата не е на ниво (рамниште) кое не остава простор за сомневање во исправноста, односно за тоа дека одлуките се производ и на околности кои немаат многу допирни точки со правото. Во првиот пример, во постапката за екстрадиција на двајцата обвинети во случајот “Монструм“, причините за негативната одлука се дадени во самата одлука, но се чини дека таквите причини за одбивање, колку што е можно да бидат вистинити за нашата страна како барател, исто толку може да се каже дека националната основа токму кај замолената страна била пресудна за нивната

негативна одлука. На тоа упатува нелогичната аргументација за одбивање на барањата за екстрадиција, односно околноста што косовските власти се повикуваат на можност бараните лица да бидат осудени на национална основа кај нас, при што како единствена причина се спомнува околноста што од наша страна не била почекана крајната одлука за екстрадиција и лицата биле осудени во отсуство. Како што и во анализата на овој пример е наведено, ваквото постапување на нашите органи/непрекинувањето на постапката против лицата: А. Д. и А. И. може да се смета за пропуст (под услов да сме биле официјално известени дека во Република Косово е започната официјална постапка за екстрадиција, за што не се располага со податок), но и во таков случај, таквото (не)постапување само по себе асполутно не е доволно за да се дојде до заклучокот до кој дошле во замолената страна. Не случајно беше наведена националната припадност на сите обвинети и жртви во овој случај, како и околноста што еден од обвинетите (исто од албанска национална припадност), поради недокажување на негова вина во настанот, од страна на судовите во Република Северна Македонија е правосилно ослободен од обвинение. Од друга страна пак, проблематично е не само во овој, туку генерално во сите случаи кога се бара екстрадиција, отсуството на рокови и во Конвенцијата, и во националните закони, до кога таква една постапка би требала да заврши (освен кога од моментот на фаќање на бараните лица тие се ставени во екстрадиционен притвор), како би знаела и државата барател какви чекори да преземе до добивање на позитивна или негативна одлука.

Во вториот пример Република Грција формално-правно извела правен заклучок кој е согласно сите прифатени меѓународни стандарди кои се однесуваат на помилување на одредено лице за кое се бара екстрадиција. Меѓутоа, како земја членка на Европската Унија и сосед на Република Северна Македонија сосема е извесно дека и се исклучително добро познати фактите за начинот на функционирање на државата, вклучително и на Претседателот на државата во тој период кога се дадени помилувањата. Република Северна Македонија беше квалификувана како заробена држава (од тогашната партија на власт) со сесрдна поддршка на Претседателот на државата (поддржан од истата партија) и под огромен меѓународен притисок, пред сè поради повреда на уставната норма за владеење на правото и законските норми за помилувањето, Претседателот на државата сам си ги поништи претходно дадените помилувања.

Ако веќе за одлучување за екстрадицијата, која сметам дека треба да биде пред сè правна одлука, заради тоа што интересот за остварување на кривичен прогон и на извршување на кривична санкција изречена во судска постапка е пред сè правен, сепак се прифаќа дека е политичко-правна одлука, во која последниот збор ја има извршната власт-Министерството за правда, логична е потребата политичарите при својата конечна одлука во претежен дел да се водат од правните принципи и правната аргументација за односните случаи. Во

некоја мера, ова се однесува и за третиот случај, каде што негативната одлука за екстрадиција на лицето Н. Г. е навидум чисто политичка одлука.

Крајно, за (по)успешна реализација на овие постапки, за секој поединечен случај на екстрадиција помеѓу државата барател и државата која одлучува за барањето за екстрадиција, потребно е да се воспостави поголема меѓусебна доверба и комуникација, најпрвин правна, помеѓу правосудните власти (судовите) на двете држави, а потоа и политичка, помеѓу односните министерства на двете држави. Потребно е покрај формалните аспекти на комуникацијата предвидени во соодветните прописи, да се воспостави и почеста неформална комуникација како би се појасниле/надминале сите спорни прашања во текот на секоја конкретна постапка. Впрочем, за прашања од интерес на двете држави денес секојдневно комуницираат министерствата и за здравство и за надворешни работи во врска со епидемијата на КОВИД-19, па се поставува прашање зошто и министерствата за правда не би можеле да имаат таква комуникација. Тоа ќе (би требало да) биде во интерес на сите, а особено во интерес на владеење на правото, кон што неспорно се стремиме.

Користени извори

Документи

1. Амандман XXXII на Уставот на Република Македонија, Службен весник на РМ, бр.49 од 12.04.2011 година
2. Закон за меѓународна соработка во кривичната материја, Службен весник на РМ, бр.124 од 20.09.2010 година
3. Закон за ратификација на Европската конвенција за екстрадиција со Дополнителен протокол и Втор дополнителен протокол, Службен весник на РМ, бр.32/1999 година
4. Закон за ратификација на Третиот дополнителен протокол на Европската конвенција за екстрадиција, Службен весник на РМ, бр.135/2013 година
5. Закон за ратификација на Договорот помеѓу Владата на Република Македонија и Владата на Република Косово за екстрадиција, Службен весник на РМ, бр.178 од 22.12.2011 година
6. Закон за помилување, Службен весник на РМ, бр.20/93 од 02.04.1993 година
7. Закон за изменување и дополнување на Законот за помилување, Службен весник на РМ, бр.12/2009 од 28.01.2009 година
8. Закон за кривичната постапка, Службен весник на РМ, бр.15/97 од 03.04.1997 година
9. Закон за јавно обвинителство за гонење на кривични дела поврзани и кои произлегуваат од содржината на незаконското следење на комуникациите, Службен весник на РМ, бр.159 од 15.09.2015 година

10. Конвенција меѓу Федеративна Народна Република Југославија и Кралството Грција за меѓусебни правни односи од 18.06.1959 година, Службен лист на ФНРЈ, Дополток бр.7/60
11. Council of Europe, European Convention on Extradition, Paris, 13 December 1957
12. Council of Europe, Second Additional Protocol to the European Convention on Extradition, Strasbourg, 17 March 1978
13. Council of Europe, Third additional Protocol to the European convention on extradition, Strasbourg, 10 November 2010
14. Council of Europe, Fourth Additional Protocol to the European Convention on Extradition, Vienna, 20 September 2012
15. Ligji nr.04/L-2013 per bashkepunim juridik nderkombetar ne cheshtjet penale, Gazeta zyrtare e Republikes se Kosoves nr.33/2 shtator 2013, Prishtine
16. Одлуки за помилување-ослободување од гонење без спроведување на постапка, Службен весник на РМ, бр.72/16 од 12.04.2016 година
17. Одлуки за поништување на Одлуките за помилување-ослободување од гонење без спроведување на постапка од 12.04.2016 година, Службен весник на РМ, бр.108/16 од 07.06.2016 година
18. Одлука на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.19/2016, Службен весник на РМ, бр.58/16 од 28.03.2016 година
19. Устав на Република Македонија, Службен весник на РМ, бр.52 од 22.11.1991 година
20. Уставен закон за спроведување на Уставот на Република Македонија, Службен весник на РМ, бр.4/1992

Линкови од интернет страници

<https://pravda.gov.mk/mpd-bilaterala>

www.coe.int/en/web/portal

<http://www.slvesnik.com.mk>

<https://gzk.rks-gov.net/>